

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2005 vp

Valtioneuvoston selvitys ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 4 päivänä helmikuuta 2005 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen ehdotuksesta neuvoston direktiiviksi radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta (E 1/2005 vp) ympäristövaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Kim Fyhr, kauppa- ja teollisuusministeriö
- ympäristöneuvos Olli Pahkala, ympäristöministeriö.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Direktiiviehdotus radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta korvaa voimassaolevan neuvoston direktiivin 92/3/Euratom yhteisön jäsenvaltioiden välillä sekä yhteisöön ja yhteisöstä pois tapahtuvien radioaktiivisten jätteen siirtojen valvonnasta ja tarkkailusta. Muutokset ovat suurelta osin lähinnä teknisiä, vaikka muodollisesti kysymyksessä on kokonaan uusi direktiivi. Tavoitteena on yksinkertaistaa säätelyä sekä yhtenäistää valvontajärjestelmä direktiivin 92/3 voimaantulon jälkeen hyväksytyn yhteisölaainsäädännön ja eräiden kansainvälisten sopimusten valvontajärjestelmien kanssa.

Nykyisestä direktiivistä poiketen uuden direktiivin määräyksiä sovelletaan myös jälleen-

käsittelyyn menevään käytettyyn ydinpolttoaineeseen.

Toinen merkittävä muutos on ns. automaattinen hyväksymismenettely. Vastaanottajamaan toimivaltaisten viranomaisten tulee kuukauden kuluessa ilmoittaa siirtoa koskevan hakemuksen vastaanottamisesta ja kolmen kuukauden kuluessa kantansa siirtoon. Vastaamattomuus tulkitaan siirron hyväksymiseksi. Direktiivi 92/3 sisältää määräyksen jäsenvaltion mahdollisuudesta kieltäytyä automaattisen hyväksymismenettelyn hyväksymisestä, joka siis uudesta direktiiviehdotuksesta puuttuu.

Valtioneuvoston kanta

Suomi suhtautuu uuden direktiivin säätämiseen periaatteessa myönteisesti. Suomi katsoo kuitenkin

kin, että direktiiviehdotukseen tulisi sisällyttää määräys, jonka mukaan jäsenvaltiolla on itsenäisen oikeus päättää radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen ja/tai pitkäaikaiseen varastointiin liittyvistä siirroista. Toissijaisesti Suomi katsoo, että direktiivin so-

veltamisala tulisi rajata käytetyn ydinpolttoaineen osalta voimassaolevan direktiivin 92/3 mukaiseksi. Suomi pitää myös tarpeellisenä sitä, että mainitun direktiivin sisältämä hyväksymismenettelyn kieltämismekanismi lisätään myös uuteen direktiiviehdotukseen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta yhtyy näkemykseen direktiivin uudistamistarpeesta. Sääntelyn selkeys ja yksinkertaisuus edistävät radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen siirtojen turvallisuutta ja ehkäisevät radioaktiivisten aineiden laitonta kauppaa.

Säteilyvaaran kannalta tarkasteltuna tiukkoja valvonta- ja tarkkailutoimia tulee soveltaa paitsi radioaktiiviseen jätteeseen myös käytetyn säteilytetyn polttoaineen siirtoihin riippumatta siitä, onko käytetty polttoaine tarkoitettu loppusijoitettavaksi vai uudelleenkäytettäväksi. Nykyisen direktiivin mukaan jälleenkäsiteltäväksi tarkoitettua käytetyn polttoaineen siirtoihin ei sovelleta direktiivin mukaista valvontamenettelyä, mutta jätteenä pidettävään polttoaineeseen sovelletaan.

Tässä yhteydessä valiokunta toteaa, että ehdotuksen oikeusperustana ovat Euratom-sopimuksen artikkelit 31 ja 32 väestön ja työntekijöiden terveyden suojelemisesta ionisoivan säteilyn aiheuttamilta haitoilta, kun taas ympäristönsuojelun korkean tason tavoite sisältyy yksinomaan Euroopan yhteisön perustamissopimukseen. Ydinturvallisuutta koskevan toimivallan siirtämiseen yhteisölle on kuitenkin suhtauduttava pidättyvästi, sillä ydinturvallisuuden korkean tason ylläpitämisen katsotaan toteutuvan tehok-

kaimmin kansainvälisiin sopimuksiin ja ei-sitoviin yhteisötason instrumentteihin perustuvalla yhteistyöllä. Toimivallan tulee säilyä kansallisilla viranomaisilla.

Valiokunta yhtyy näkemykseen tarpeesta varmistaa, että jäsenmaalla on itsenäinen oikeus päättää radioaktiivisen jätteen ja käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitukseen tai pitkäaikaiseen varastointiin liittyvistä siirroista. Direktiivi ei vaikuta Suomen ydinenergialain kieltoon muualla kuin Suomessa syntyneiden ydinjätteiden käsittelystä, varastoinnista ja loppusijoituksesta Suomessa. Erillinen määräys itsenäisestä päätösvoimasta olisi kuitenkin johdonmukainen ja selventävä. Valiokunta yhtyy vastaavasti käsitykseen siitä, että direktiiviin tulee sisällyttää vastaava automaattisen hyväksymismenettelyn kieltämisen salliva mekanismi, joka sisältyy voimassaolevaan direktiiviin.

Lausunto

Lausuntonaan ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että valiokunta yhtyen asiassa valtioneuvoston kantaan painottaa tarvetta sisällyttää jäsenvaltion itsenäistä päätösvaltaa koskeva määräys direktiiviin kansallisen lainsäädännön mukaisen asiantilan varmistamiseksi.

Helsingissä 10 päivänä maaliskuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Pentti Tiusanen /vas	Mikaela Nylander /r
vpj.	Heidi Hautala /vihr	Heikki A. Ollila /kok
jäs.	Rakel Hiltunen /sd	Säde Tahvanainen /sd
	Tuomo Hänninen /kesk	Ahti Vielma /kok
	Inkeri Kerola /kesk	Pia Viitanen /sd
	Kari Kärkkäinen /kd	vjäs. Oras Tynkkynen /vihr.
	Jouko Laxell /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.